ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ NÁRCISZOK ÜLETÉSE

A
„NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ
TAVASSZAL VIRÁGZÓ
- TAVASZI -
TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK
NÁRCISZOK
CSOPORTJA
KERTI NEVELÉSE”
című 2023. évi szakmai ismertető
újra időszerű részlete

Összeállította:
Dr. Komiszár Lajos
Munkatárs: Tóth Krisztián

Nárciszhagyma és a belőle remélt, várható növény …

… majd a ***nárcisz növény*** kifejlődve és már virágosan lehet ilyen is.

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet, Dísznövénytermesztési és Dendrológiai Tanszék
1118 Budapest, Villányi út 29-43. Honlap: https://tajepiteszet.uni-mate.hu/disznoveny E-mail: disznoveny@uni-mate.hu

NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Nárcisz virágok *alakváltozatossága*
a kívül lévő ún. valódi *lepeljük* (a) és
a belül lévő *melléklepeljük* (b)
alakulása *szerint is* ***rendkívüli***

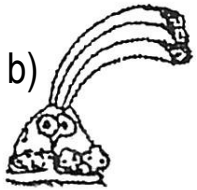
○ ***A nárciszok*** közül *tavasszal virágzók*, a tulipánok után, régóta –máig is, a *leggyakoribb*, *kertben is*, akár kora tavasztól, júniusig is, szépen virágzó, és kedvelt, még *hézagkitöltőként* is bevált, ***tavaszi hagymás évelő virágok.***
Igénytelenek is, minden tápdús talajban és félárnyékban is megél/he/nek.
Háborítatlanul hagyva különösen nagy számban fejleszthetnek virágokat.
Elterjedtségüket *a változatosságuk,* fajaik, fajtáik sokasága, -féleségei,
az ellenállóképességük, a korai és középkorai virágzási idejük is indokolja.
Egy helyben (is) maradhatnak, évekig-évtizedig és még gyarapodhatnak is.
Díszítésre és vágásra is egyaránt alkalmasak lehetnek kis kertben is.
Csoportosan többesével ültetésükkor válhatnak legmutatósabb(akk)á.
Csak két-három sorba ültetve, viszont még *szegélydísznek is alkalmasak.*
Amíg nagyságban és virágformában *különösen változatosak*,
addig a színskálájuk csupán *a fehér és sárga* árnyalataira korlátozódik,
a *sárga színárnyalataik* ugyanakkor viszont már szintén rendkívül *sokfélék*.
Amiatt pedig, hogy bár ***mérgezőek***, nedvük *bőrirritáló*,
aligha kell/ene még lemondani a kertben tartásukról.

NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

a)

b)

Nárciszdíszes fejdísz is felfedezhető már, e régi krétai falfestményen (a) liliomok között sétáló ifjú - herceg - fején (b)

A nárciszok kerti múltja is régi időkben, az ***ókorba nyúlik*** vissza. Közülük az *ókori görögök és rómaiak is ismertek* már legalább 3-félét, és ***kertjeikben*** is bizonyára voltak már nárciszok, a díszükért, és kedvelt nárcisz olajat is készítettek belőlük.

Ismeretes volt számukra, némelyikük *illata, bódító, „narkotikus”* hatása is; Hiszen a „narkisos, nárcissus, nárcisz szó, a megmerevedek jelentésű, görög szó származéka is lehet”. Egy krétai, i.e. 2400-1100 közötti eredetű, fennmaradt falfestményen, liliomok között sétáló ifjú (herceg) pedig már, feltűnő nárciszos fejdíszt visel.

Bizonyítottan viszont csak ***a középkortól*** lehettek nárciszok (is), a „bármiféle” uruk, de legalábbis a szerzetesek kertjeiben.

Azután már a ***barokkori magyar kertekbe is került közülük, több is***.

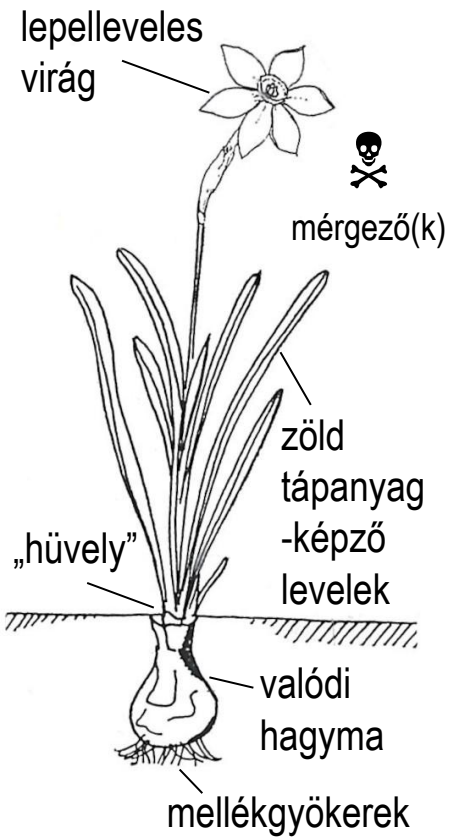
Azóta is folyamatosan legalább elő-előfordul/nak nárciszok kertjeinkben is.

Amihez ráadásul, belőlük már évtizedek óta, ***9000-nél is többféle*** van, és *adód/hat/nak* hozzájuk mind *újabbak* (is), a folyamatos *nemesítésük által*.

Adódik már, a közöttük eligazodást is segítő ***csoportosításuk*** is.

NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Nárcisz növény gyökérzete is, a csak magból-nevelkedésekor kialakuló, de hamar elpusztuló főgyökere helyett, a hagymatönk alji ún. hagymatányérból kisebb-nagyobb számban kifejlődő ún. járulékos ***mellékgyökerek***

Nárciszok kertben nevelésekor is leginkább érvényesülő, és ezért is, kiváltképpen figyelmet érdemlő *jellemzőik* a következők (is).

Földbeni valódi hagymájú évelők, azaz *évekig élő lágyszárú növények*.

A földben –talajban képesek átvészelni a telet, majd a nyarat, őszt is, a földbe került hagymájuk, elvirágzásuk után, nyárra levéltelenné válva, bekövetkező és akár tél multáig tartó ún. *nyugalmi állapotában*.

Bár csak viszonylag ***rövid időn át***, *fehér* és *sárga* színekben virulnak, azonban 3-5(8) évig vagy *évtizedekig is nyílhatnak minden tavasszal*, és akár mindvégig egy helyben (is) hagyva.

Gyökérzetük sok, közel 40 cm hosszú fehéres vastag vagy vékony, fonalas, hullámos, ún. *járulékos gyökerekből* áll.

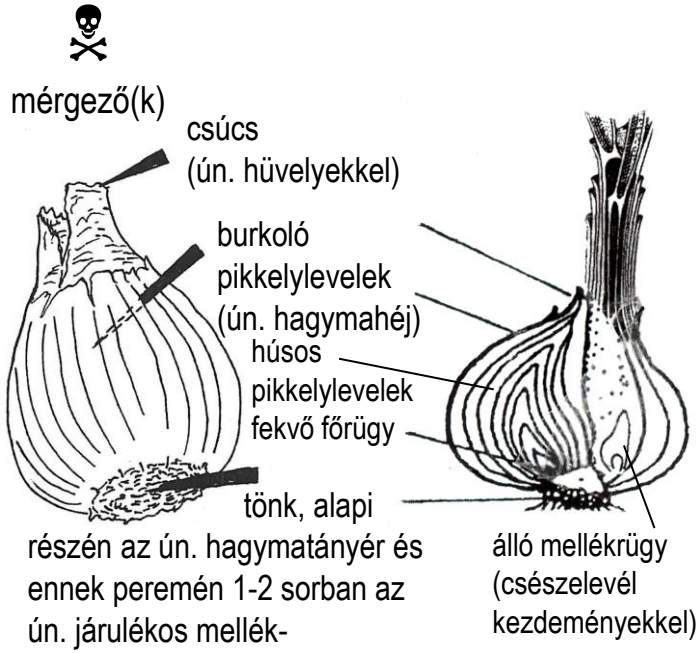
Ezek a ***tavasszal virágzók -tavasziak- esetében, augusztusban, esetleg szeptember elején fejlődnek ki***,

emiatt is, az ültethető ***hagymájukat ajánlatos már szeptemberig, elültetni kertben is***.

Elvirágzásuk után ezek, a levelüket is vesztve behúzódó hagymáikról, el-, illetve ***leválnak július elején,*** a nyári nyugalmi állapotukban.

NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Hagymáik viszont ***nem pusztulnak el évenként***, ellenkezőleg, éppen hogy évente, megújulóan, új rügyeket képeznek, bennük gyökerek és levelek, virágok egyfajta kezdeményeit is kifejlesztik, és még egyben tápanyagokat is raktározva is szaporítószerveket, sarjhagymákat is fejlesztenek. Burkolhatják kívülről a ***csúcsukig***, sötét-világos hártyás ***burkoló pikkelylevelek***.

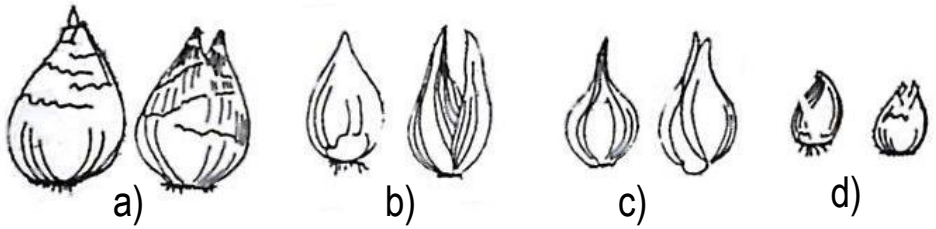
Szokásosan egy vagy pedig 2-3 csúcsú, szoros közös, buroklevél alatt fő és 1-2 sarjhagymájúvá válásukkor.

Alsó részük az ún. tönkjük, aminek a körkörösen ellaposodó alja, az alaprésze az ún. hagymatányér, és a szélén lesznek 1-2 sorban, az „alapaljú” gyökerek.

Alakjuk alul gömbölyded és felfelé hegyesedik, vagy csak elkeskenyedik.

Adód/hat/nak az utóbbiak a csak pár, ősszel virágzó ***-őszi- „acélos”-aranyló nárciszok esetében is***.

Nárcisz hagyma részei ezek is , és mindegyiküknek meg kell lennie, jó hagyma esetében. Többek között ez is, persze érvényes, a csak kevés számú, kivételes módon nem tavasszal, hanem ***ősszel virágzó -őszi- nárciszra*** is (pl. ***őszi nárcisz*** / *Narcissus serotinus*)

Nárciszok, hagymáik csúcsa és legkisebb virágzóképes körmérete szerint (is) lehetnek, egy-vagy két -három csúcsú, nagyhagymájúak (a) – legalább 10 cm-es körméretűek, vagy középnagy hagymájúak (b), legalább 8 cm-es körméretűek, vagy kis hagymájúak (c) – legalább 5 cm-es körméretűek, vagy ún. apró hagymájúak (d), legalább 3 cm-es körméretűek

NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

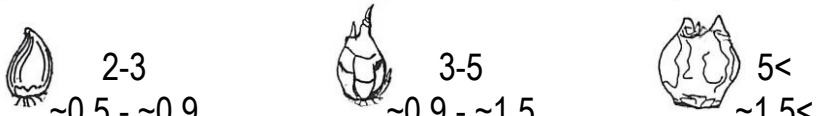
MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Virágzóképes hagyma *esetében*

- minimálisan várható virágszám

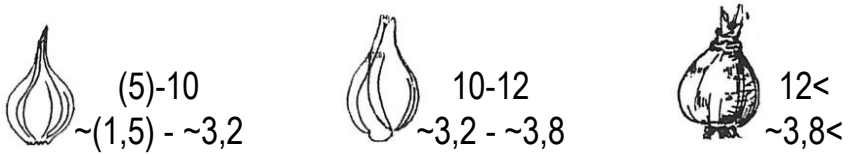

- **• *Apró hagymájúak***
  - *minimális körmérete,*
  - *- átmérője, cm-ben*

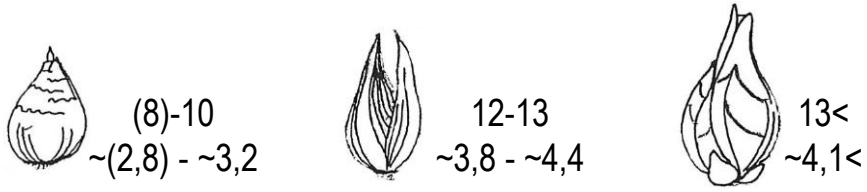
2-3 ~0,5 - ~0,9 | 3-5 ~0,9 - ~1,5 | 5< ~1,5<

- **• *Kis hagymájúak***
  - *minimális körmérete,*
  - *- átmérője, cm-ben*

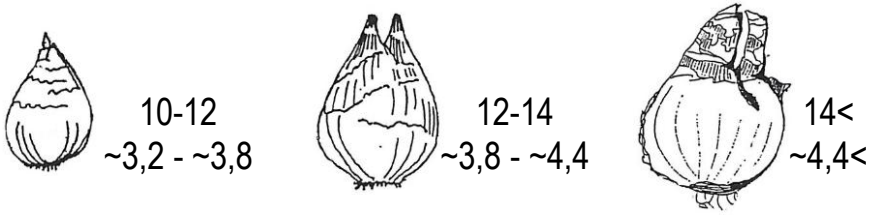
(5)-10 ~(1,5) - ~3,2 | 10-12 ~3,2 - ~3,8 | 12< ~3,8<

- **• *Közepes hagymájúak***
  - *minimális körmérete,*
  - *- átmérője, cm-ben*

(8)-10 ~(2,8) - ~3,2 | 12-13 ~3,8 - ~4,4 | 13< ~4,1<

- **• *Nagy hagymájúak***
  - *minimális körmérete,*
  - *- átmérője, cm-ben*

10-12 ~3,2 - ~3,8 | 12-14 ~3,8 - ~4,4 | 14< ~4,4<

Minőségi osztályok	**III.**	**II.**	**I.**	**Extra**

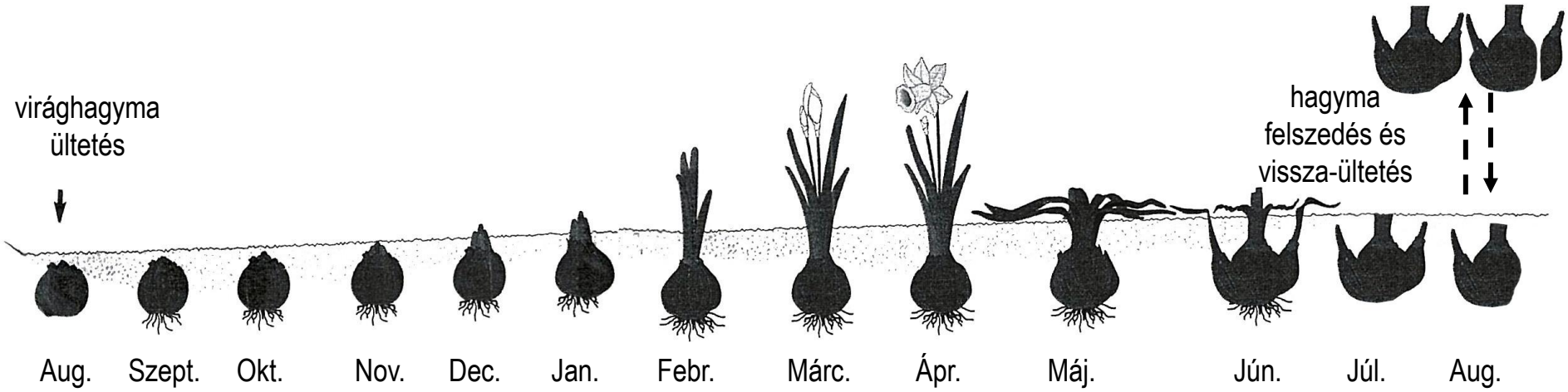
Nárcisz hagymák méret jellemzői ennyifélék és ilyenek is lehetnek

NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Nárcisz hagyma át-alakulása során, a zárt buroklevelekből álló, ún. hagymaburoléka, vagyis *hagymateste közepén van*, még kicsiben, a virágszár/szerepű és ezesetben ún. ***tőkocsány***, a végén a *bimbókezdeménnyel*, és a *tövében* vannak a további növekedést biztosító *rügyek*. Utóbbiak közül a még mini tőkocsánnyal szemben, a második lomblevél hónaljában van, fekvő helyzetben az ún. *főrügy*. Benne már megvan a következő évben kihajtó lomblevelek, allevelek, tőkocsány (álszár) és rajta a virág *kezdeményei*, a nárcisz tavaszi kihajtásakor. Vele szemben a harmadik lomblevél tövében elhelyezkedő ún. álló *mellékrügy* csak lomblevél kezdeményeket tartalmaz. Majd belőle fejlődik ki a *nagyobb sarjhagyma*. A *kisebb* méretű *sarjhagymák* viszont mindig, a *hagyma külső oldalán* képződnek, kisebb-nagyobb számban. ***Májusra*** pedig már ***új tenyészőcsúcs*** is *képződik*.

Nagy B. szerk., incl. Fodor B., Lászay Gy., illusztrátor Tátrai J., 1978 nyomán

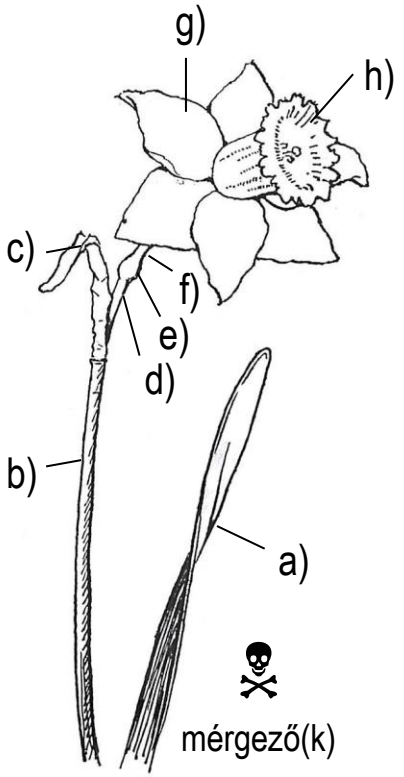

Nárcisz fejlődési szakaszai így is alakulhatnak

Knebel Ch. 2007. nyomán

NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

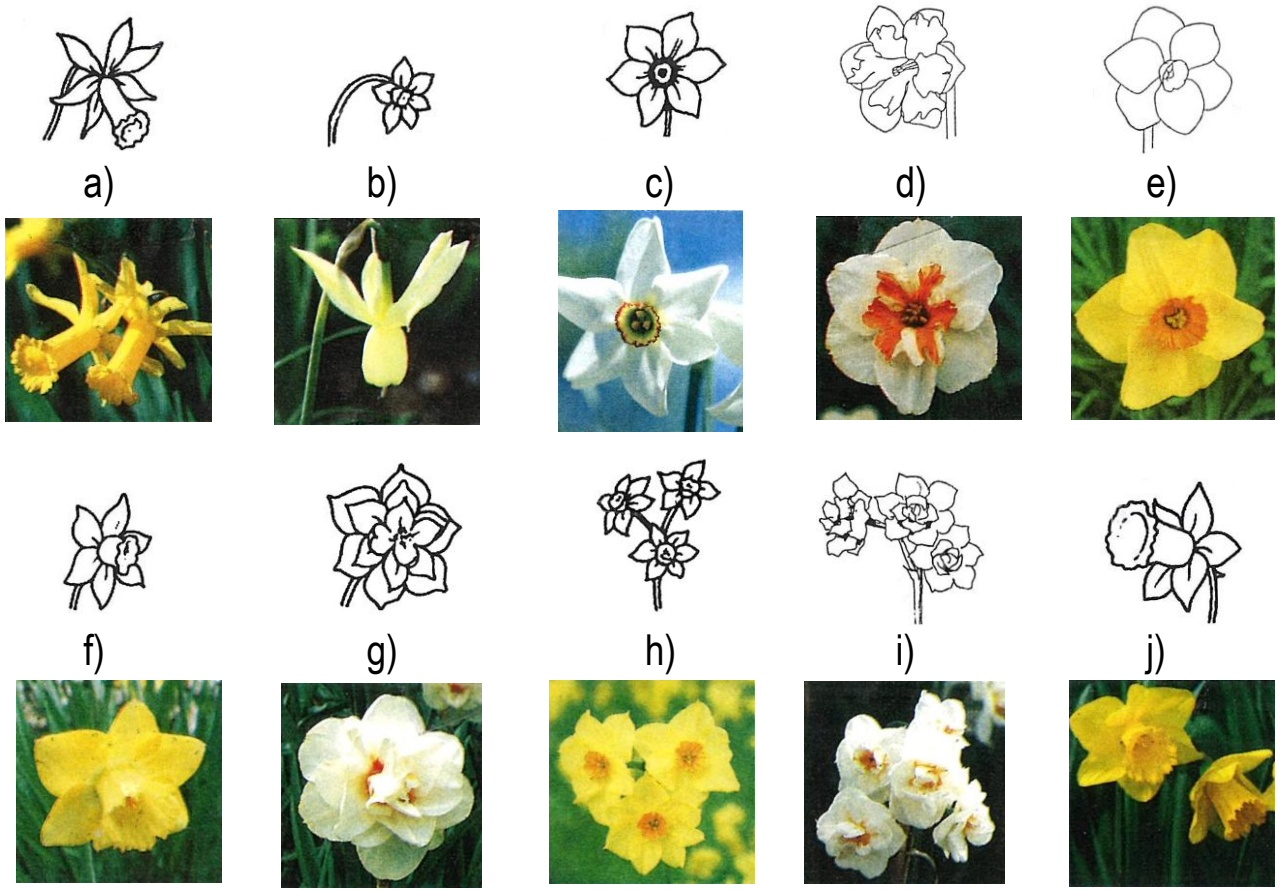

(Csupros) Nárcisz növény föld feletti részei: zöld táp-anyagképző levél (a), szár-szerű tőkocsány („álszár") (b) bimbó-virágzatkezdeményt takaró-védő hártyás buroklevél-maradvány (c), virág-kocsány (d), magház (e), virágcső (f), valódi (fő)lepel (g), melléklepel („korona") (h)

Nagy B. szerk. includ Fodor B., Lászay Gy. illusztrátor Tátrai J. 1978 nyomán

A ***hagymatestük*** az ún. *hagymaborulékuk*, számos zárt hagymalevél együtt.
Egyikük sem áll ki a hagymatestből és nem is zöld, *nem képez tápanyagot*.
Beljebb vannak a *nyílt* pikkelylevelek, amelyek a *zöld*, *tápanyagképző*,
asszimiláló *levelek alapi részei* és csőszerűen veszik körül a belső részeket, és
alkotják a hagymából egy- vagy többessével kinyúlva, a ***látszólagos szárat***, a több ún. hüvelyt,
amelyből fejlődnek ki azután, az adott évi *zöld*, tápanyagképző-asszimiláló – *levelek*.
A ***leveleik***, a kifejlődve zöldek és így asszimilálók, tápanyagképzők, általában szalagszerűek,
ritká(bba)n vékony hengeresek, kerekek illetve fajra jellemző alakulásúak, hosszúságúak,
színük tompa- vagy szürkészöld is lehet, és megtörhetnek. Hagymából fejlődő ún. tőlevelek.
A ***tőkocsányaik*** megtévesztően ***szárszerűek***, de rajtuk nincsenek levelek, mint a szár(ak)on.
Téves, helytelen tehát ezeket szárnak nevezni, ahogy pedig nem egyszer nevezik-teszik.
Rendszerint egy vagy kevés virágúak, hengeresek vagy lapítottak és bordásak (álszárak).
Rajtuk képződő *bimbót*, virágzat-kezdeményeket *hártyás buroklevél borít/hat/ja*.
A ***virágaik*** sugarasan szimmetrikusak, hímnősek és háromtagúak,
rövid kocsányúak és felfelé vagy inkább oldalra (el)állóak vagy bókolók-csüngők.
A mintegy szirom örvszerű és ún. ***lepel*** rész esetükben két körös, 3+3=6 lepelcimpás, és
külleme változatos, csillag alakú, színe *fehér vagy sárga* – különböző árnyalatokban.
Beljebb van a kiálló ún. ***melléklepel*** („korona") és *ez is lehet sokféle alakú és még pirosló is*.
Az alakja, ami lehet csésze, csupor, harang, tölcsér, trombita is, és
az adódó egy vagy többféle színe, színcsíkja-i, foltja-i, meghatározó bélyegeik,
akárcsak az esetenként lehetséges és ezesetben általában kellemes illata is.
Virágaiknak a porzói és bibéje rendszerint lepelcsőbe zártak.
Terméseik kevés gömbölyű magvú ***toktermések***, és kifejlődésük feleslegesen, és nagyon is,
tápanyagemésztő, ***legjobb a mielőbbi letörésük,*** esetleg levágásuk;
Hacsak nem tervezett, a 4-5 évi továbbneveléssel virágzóképes hagymákat is eredményező,
egyszerű szabadföldi magágyba vetéshez is jó, és így ***jól szaporító magvak*** *érlelése*.

NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

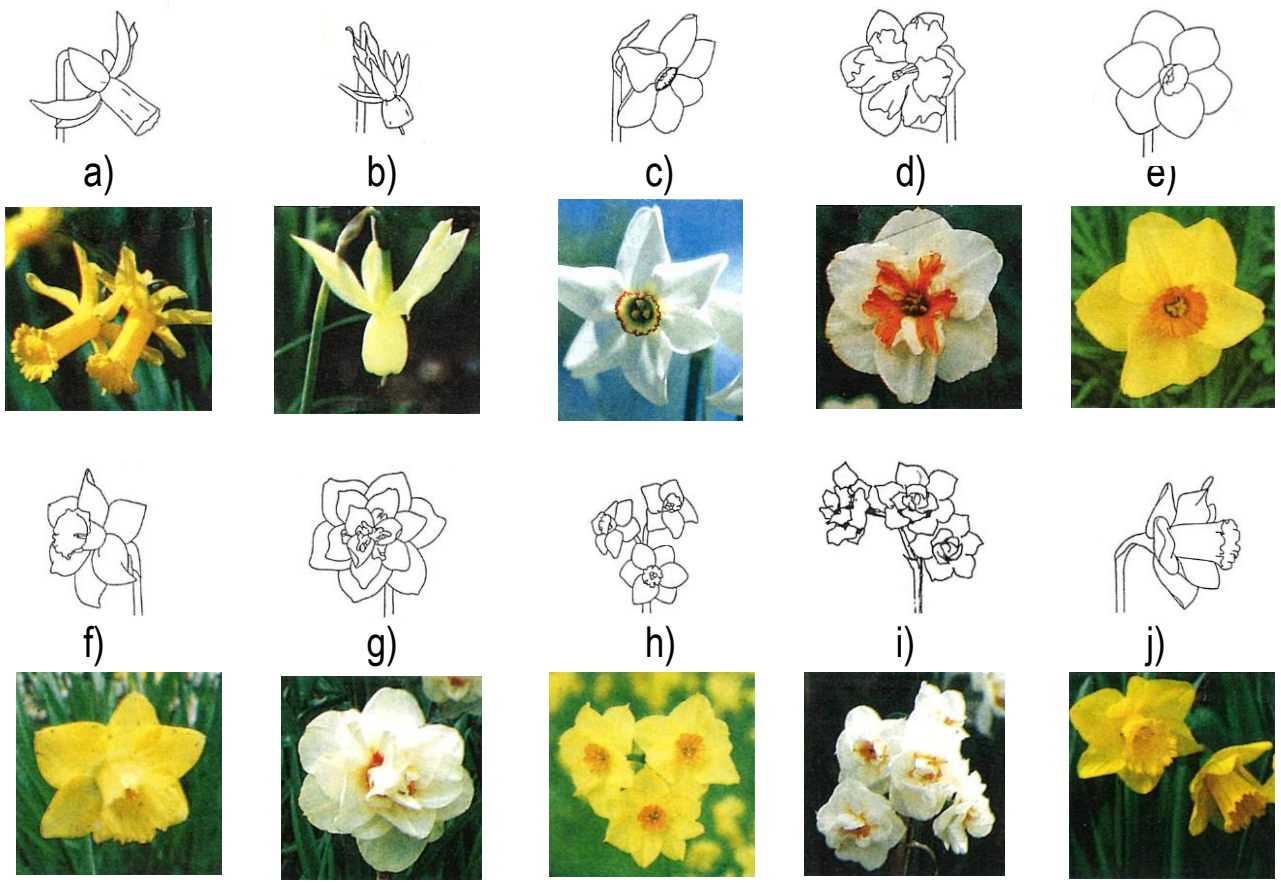

Nárciszok virágtípusai:

bókoló (a), pl.: ***bókoló nárcisz***, *Narcissus cyclamineus*, csüngő (b), pl.: ***csüngő nárcisz***, *N. triandrus*, egyszerű(bb) (c), pl.: ***fehér nárcisz***, *N. poeticus*, hasadt csészéjű = mellékleplű = hasított koronájú (d) ***'Broadway Star' hibrid nárcisz fajta,*** *N. hasított koronájú hibrid* fajta, kis (rövid) csészéjű=mellékleplű-koronájú (e), pl.: ***'Altruist' hibrid nárcisz fajta***, *N. kis csészéjű=mellékleplű (koronájú) hibrid fajta*, nagy (hosszú) csészéjű-koronájú (f), pl.: ***pompás*** (koronás) ***nárcisz***, *N. × incomparabilis*, telt (g), pl.: ***'Acropolis' hibrid nárcisz fajta***, *N. teltvirágú hibrid fajta*, több virágú (h), pl.: ***tazetta*** (sokvirágú) ***nárcisz***, *N. tazetta,* többvirágú telt (i), pl.: ***'Bridal Crown' hibrid nárcisz fajta***, *N. többvirágú telt hibrid fajta,* tölcséres-trombita (j), ***csupros***-(trombita-sárga) ***nárcisz***, *N. pseudonarcissus*

Benczúr E., 1975., Lászay Gy. 1978., Hawthorne L. 1998. nyomán

NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Nárciszok virágtípusai:

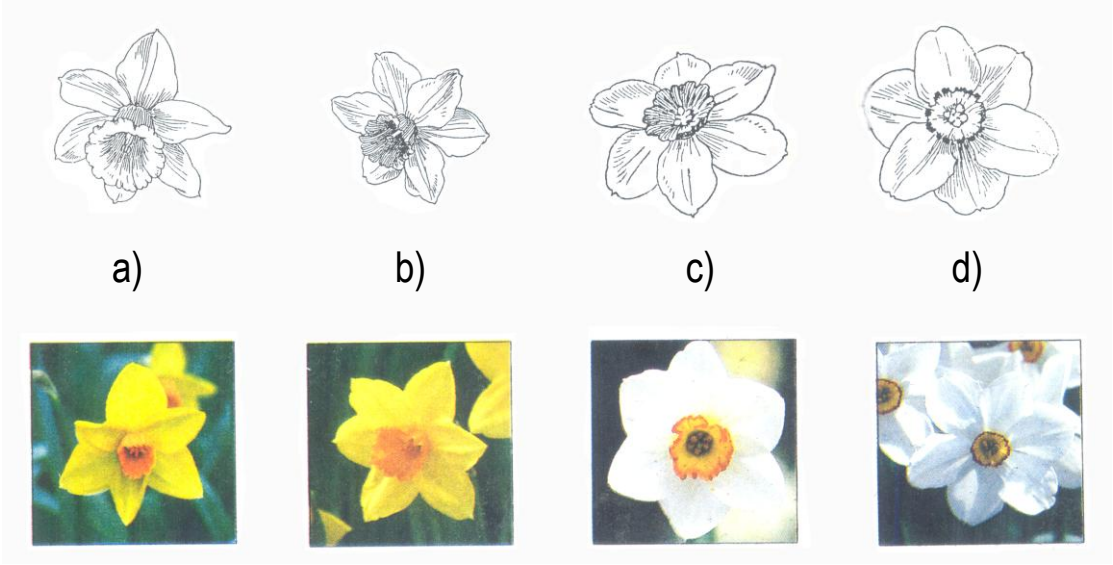
bókoló (a), pl.: ***bókoló nárcisz***, *Narcissus cyclamineus*, csüngő (b), pl.: ***csüngő nárcisz***, *N. triandrus*, egyszerű(bb) (c), pl.: ***fehér nárcisz***, *N. poeticus*, hasadt csészéjű = mellékleplű = hasított koronájú (d) ***'Broadway Star' hibrid nárcisz fajta,*** *N. hasított koronájú hibrid* fajta, kis (rövid) csészéjű=mellékleplű-koronájú (e), pl.: ***'Altruist' hibrid nárcisz fajta***, *N. kis csészéjű=mellékleplű (koronájú) hibrid fajta*, nagy (hosszú) csészéjű-koronájú (f), pl.: ***pompás*** (koronás) ***nárcisz***, *N.* × *incomparabilis*, telt (g), pl.: ***'Acropolis' hibrid nárcisz fajta***, *N. teltvirágú hibrid fajta*, több virágú (h), pl.: ***tazetta*** (sokvirágú) ***nárcisz***, *N. tazetta,* többvirágú telt (i), pl.: ***'Bridal Crown' hibrid nárcisz fajta***, *N. többvirágú telt hibrid fajta,* tölcséres-trombita (j), ***csupros***-(trombita-sárga) ***nárcisz***, *N. pseudonarcissus*

Benczúr E., 1975., Lászay Gy. 1978., Hawthorne L. 1998. nyomán

NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Nárcisz virágok („fő") lepel és melléklepel („korona") arányai:
a melléklepel („korona") hossza a („fő") lepel átmérőjével legalább ***megegyező,*** esetenként még *hosszabb* (a), ún. trombitás (tölcséres), pl.: ***csupros nárcisz*** *Narcissus pseudonarcissus*, vagy a lepel átmérőjénél rövidebb, de még legalább közel annak a ***fele*** (b) – ún. nagy csészéjű=mellékleplű (~„koronájú"), pl.: ***pompás nárcisz***, *N.* × *incomparabilis*, vagy a lepel átmérője felénél is már rövidebb, de az ***egyharmadánál még hosszabb*** (c), - ún. kis csészéjű=mellékleplű (~„koronájú"), pl.: ***'Rockall' hibrid nárcisz fajta*** *N.* sp., vagy a lepel átmérője ***egyharmadánál is rövidebb*** (d) – ún. „apró-egyszerű" csészéjű=mellékleplű (~ „koronájú") pl.: fehér nárcisz, *N. poëticus*

Nárcisz virágok
színei, a különben szokásos sziromszerű, de esetükben forrt és leginkább csillagszerű ún. ***való („fő") lepel*** részük, és az ebből *kisebb-nagyobb* mértékben kiemelkedő, többé-kevésbé *csésze-tányérszerű, vagy csupor-tölcsér-trombita szerű*, valamint *gyakran eltérő* színű, ún. ***melléklepel*** („korona") részük *színe szerintiek*

NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

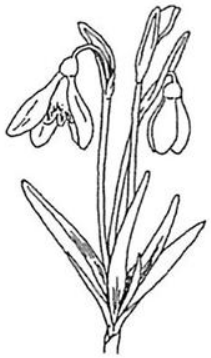
a)

b)

c)

Társnövényeik *többfélék is lehetnek,*

- a méretben, virágalakban, -színben, virágzási időben is hozzájuk illőekből.

- A ***virágzásuk előttiek***, az előttük (is) már díszítők- virulók,
- - az *egynyári virágok* közül, áttelelve, kora tavasztól is még virulók,
  pl.: ***tengerparti aggófű*** (hamvaska, ezüstlevél), *Senecio cineraria,*
- - a *kétnyári virágok* közül tavasszal is virulók,
  pl.: ***kerti árvácska***, *Viola × wittrockiana*,
- - a legkorábban virágzó *évelő virágok* közül *kora tavasztól* virulók,
  pl.: ***bőrlevél***, *Bergenia sp*., és közöttük az ilyen *-tavaszi-* ugyancsak hagymások,
  pl.: ***pompás hóvirág***, *Galanthus elwesii.*

Lehetséges társnövényeik,
tengerparti aggófű-hamvaska (a),
kerti árvácska (b),
pompás hóvirág (c)

NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

d)

e)

f)

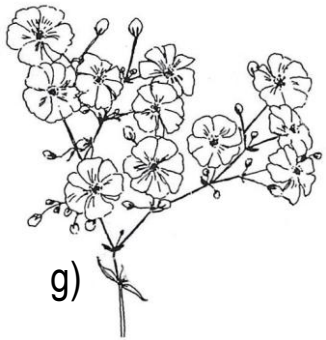
- A ***virágzás(uk)kor(iak)***, a velük együtt (is) virulók,
- - a legkorábban virágzó *egynyári virágok* közül, a nárciszok legalább virágzása végefelé már szintén virulók, pl.: ***kék búzavirág***, *Centaurea cyanus*,
- - egyidejűleg (is) virágzó évelő virágok,
  pl.: ***rózsás szártalan kankalin***, *Primula vulgaris* subsp. *sibthorpii*
  és közöttük az ilyen -*tavaszi*- ugyancsak hagymások,
  pl.: ***recéshagymájú nőszirom***, *Iris reticulata.*

Lehetséges társnövényeik - II.,
kék búzavirág (d),
rózsás szártalan kankalin (e),
recéshagymájú nőszirom (f),

NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

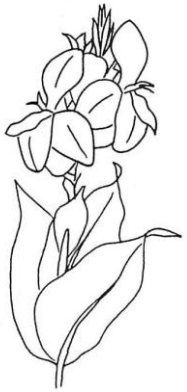
g)

h)

i)

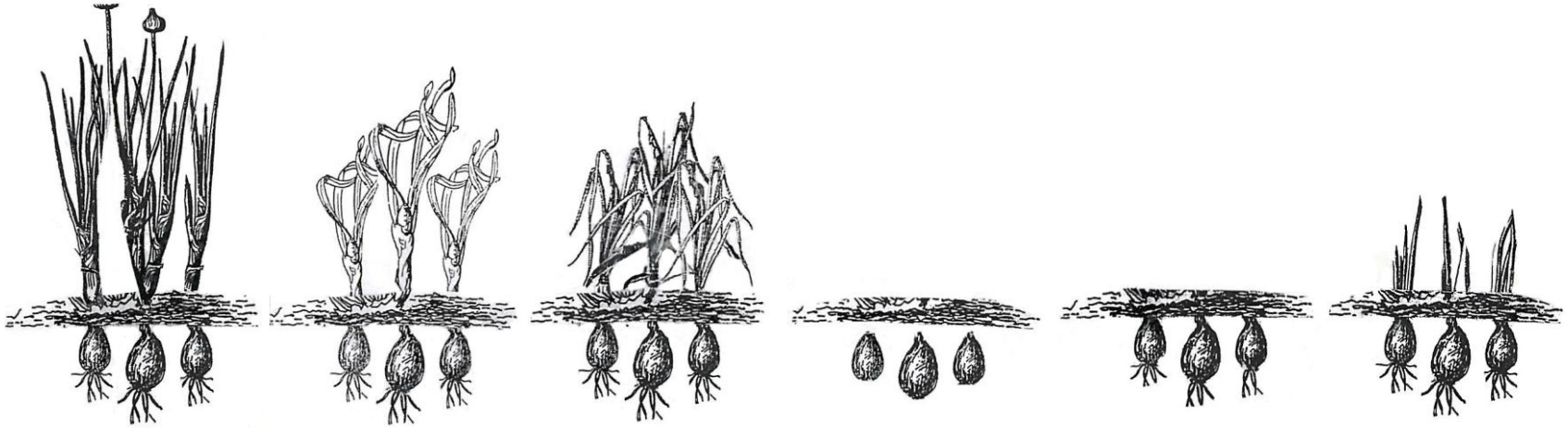

Lehetséges társnövényeik – lll.,
egynyári fátyolvirág (g),
piros cickafark (h), kánna (i)

- A ***virágzásuk utániak***, az utánuk (is) virulók, és akár télig, valamint a dísztelenné váló -megüresedő- helyüket is még takarva,
- - az ősz végéig (is) virágzó egynyári virágok,
  pl.: ***egynyári fátyolvirág***, *Gypsophila elegans*,
- - ősz végéig (is) virágzó évelő virágok,
  pl.: ***piros cickafark***, *Achillea millefolium* var. *purpurea,*
  és közöttük az ilyen -*fagyérzékeny*- ugyancsak hagymások,
  pl.: ***kána***, *Canna* × *generalis.*

NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

a) b) c) d) e) f)

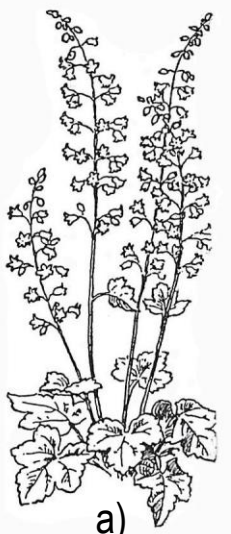
Nárciszok takaró-fedő társnövényei pedig *akár még évekig és évente legalább hónapokon át*, ***képesek mutatósan is takarni***, elfedni a már *elnyílt* (a), *hervadó* (b), és ezután megsárguló, *elszáradó levélzetű* (c), majd így levéltelenné is válva, *júniusban*, a földbe-talajba, nyári nyugalmi állapotába *visszahúzódó*, és *júliusban* róla leválva gyökereit is vesztő (d), azonban hamar, *augusztusban*, már ismét új gyökereket fejlesztve, újra *begyökeresedő* (e), sőt rövidesen, vagy esetenként csak még tél előtt rendszerint *ki is hajtó* (f) ***hagymájú***, egyedülálló vagy több ***nárcisz növény*** *tövét, vagy* éppen már csak *a helyét*, a kertben.

Belőlük egy-egy is, még inkább azonban több együtt **takarhat-fedhet jól**.

Ajánlatos csoportosításuk szerint ***kétfélék*** is lehetnek.

NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

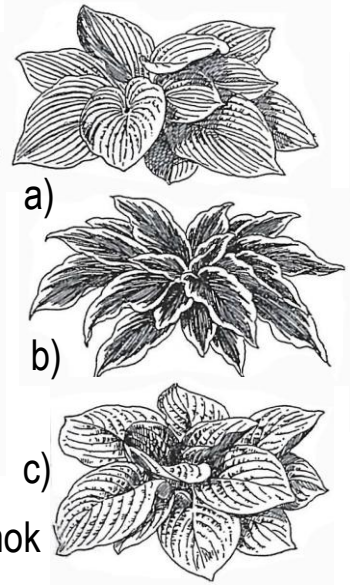

a) b)

Tűzeső(virág-o)k

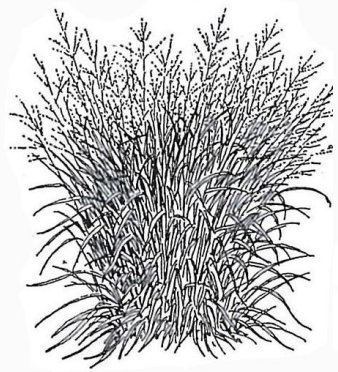

c)

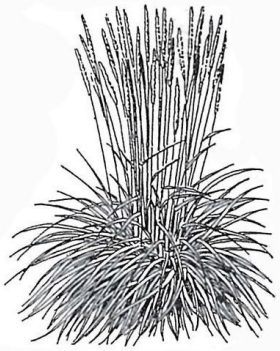

a) b) c)

Árnyékliliomok

a)

b)

c)

Díszfüvek

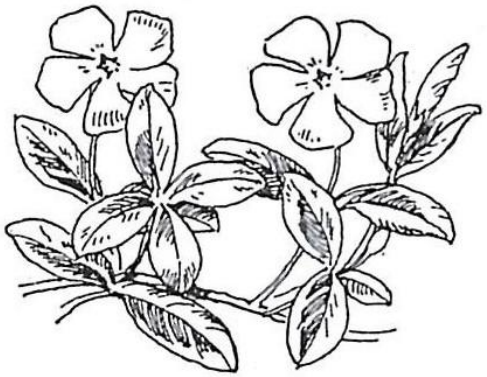
Nárciszok(at) nyáron és ősszel is jól takaró-fedő társnövényei, szintén az évelő virágok közül, legalább is olyanok lehetnek, amelyek nárcisz virágzáskor vagy végén kezdik meg csak kifejleszteni a mutatós leveleiket-lombozatukat, ezután viszont ***nyárra jól-szépen takaró- fedő levélzetük is lesz***, akár a csak későbbi virágaikon kívül, és az első fagyokig, vagyis ***egész őszön át***, esetleg egy ideig még tovább is, így ***képesek jól-szépen takarni***.
Eképpen mintegy ***„két évszakosak”***. Nyári és egyben őszi lombdíszes, vagy virágaikkal is díszítő évelők.
Beválhatnak közülük íly módon és különösen jól, pl.: a ***tűzeső(virág-a)k***, *Heuchera*-k, ***az árny(ék)liliom*** (Funkia-k), *Hosta*-k, és az alacsony ***díszfüvek*** is.
Tűzeső(virág-o)k: ***apróvirágú tűzeső(virág)***, *Heuchera micrantha* (a), ***fehér tűzeső(virág)***, *H. villosa* (b), ***vérvörös tűzeső(virág)***, *H. sanguinea* (c).
Árnyékliliomok: ***hamvas árnyékliliom***, *Hosta plantaginea (glauca)* (a), ***lándzsalevelű árnyékliliom változat,*** *H. lancifolia fajta* (b), tobozvirágzatú árnyékliliom, H. fortunei (c).
Díszfüvek: ***díszköles***, *Panicum capillare* (a), ***homoki hajperje***, *Leymus (Elymus) arenarius* (b), ***kicsiny rezgőfű***, *Briza minor* (c).

NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

a)

b)

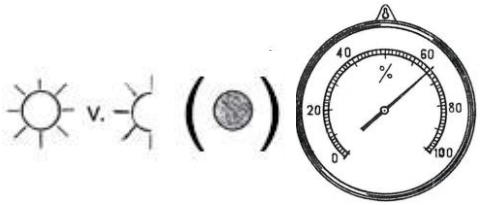

c)

Nárciszok(at) egész évben jól takaró-fedő társnövényei még szintén az évelő virágok, legalábbis áttelelő levelű fajai, méginkább örökzöldjei közül leginkább azok lehetnek, amelyeknek mindegyike elterül szőnyegszerűen, mintegy talajtakaróként is, vagy sűrű bokrú. Amelyek egyben, ***tavaszonként engedik*** - lehetővé teszik ***a közöttük élő nárciszok***, alsóbb gyökereik között, időközben nyugalomban lévő hagymá(i)kból, alkatuk szerint ***jó kifejlődését és virágzását***, azután újra jól *visszahúzódását*. Alkalmasint így ***„négyévszakosak”*** is lehetnek.
Ajánlhatók közülük, a ***fehér varjúháj***, *Sedum album* (a), ***kis*** (télizöld, örökzöld) ***meténg***, *Vinca minor* (b), ***örökzöld*** (japán) ***kövérke***, *Pachysandra terminalis* (c) is.

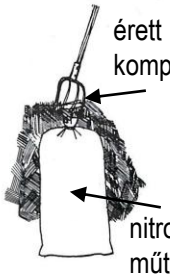
NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOKOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

HUMIDITY (légnedvesség-páratartalom mérő)
RP% 75<

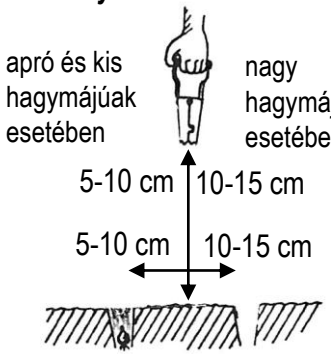

Nárcisznövény termőhelyi igényei *szerint, napos vagy félárnyékos*, - piroslók, rózsaszínűek esetében csakis, mert napon fakulnak - lehetőleg *minél párásabb*, egyenletesen jó tápanyag- és vízellátottságú ***termőhely*** lehet a nárciszok számára megfelelő

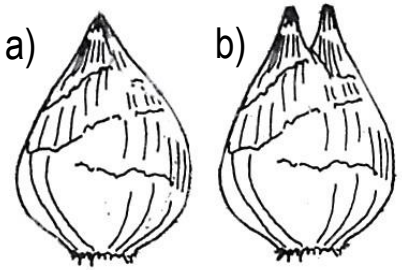

A nárciszok hagymáinak ültetése is annak is a figyelembe vételével történjen, hogy *fényigényesek (közepesen)*, ***napos vagy félárnyékos,*** ún. árnyékfoltos ***helyet kívánnak***.
Hőigényesek annyira, hogy legalábbis jó téli talajtakarás nélkül, *némelyikük kifagyhat*.
Nedvességigényesek, vízigényesek és *párakedvelők* is lévén,
noha a ***nyári nyugalmi időszakukban*** valóságos ***kiszáradást is igényelnek***.
Talajigényeik jó kielégítője, -mivel fejlődésükhöz ***közepesen nedves talajt kedvelnek***, a talajuk jó víztartóképessége, benne a magas, de mozgó talajvíz, egyben a levegőzöttség(e).
A ***talaj kémhatás(a)*** közömbös-semleges vagy ettől csak kevéssé eltérően jó.
Talajvízállásos, hideg, szélsőségesen kötött vagy laza talajban nem maradnak meg (jól).
Tápanyagigényesek annyiban, hogy ***egyenletes tápanyagellátást*** igényelnek.
Térigényesek igazán csak, korosodva és eközben megsokszorozódva lehetnek.
Térköz közöttük a virágzóképes hagymáik el- vagy már átültetésekor, lehet csak 10-15 cm.
Többnyire jobb azonban a várható növénymagasságuk legalább felével megegyező térköz tartása.
Ültetéskori mélység(igény)ük hagymaaljuktól számítva általában ***10-15-20 cm***, a virágzóképes méretű ***hagymáik*** legfeljebb novemberig ***időszerű vagy talajfagyokig, szokásosan ültetésekor***.
Vonatkozik ez, a hagymáik, jó földbe, kerti nevelő-***tartóedénybe is lehetséges ültetéseire is!***

Nárciszok hagymáinak ültetésekor általában jó térközök közöttük, a rajzon megadottak. Bár ezek esetenként csak mintegy „hagymányiak”, azaz az átlagos hagyma átmérővel-vastagsággal legalább közel azonosak is lehetnek.
Méginkább a kifejletten várható *növény magasságukkal vagy* legalábbis ennek minimálisan közel *a felével megegyezőek* bizonyulhatnak jónak. A *nem egyforma térközökkel ültetésük természetes(ebb) hatást kelt/het*.

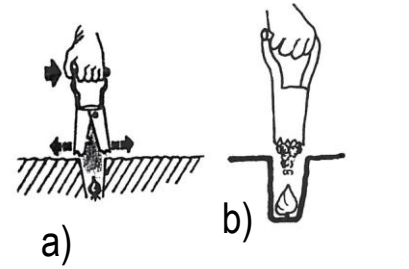
NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

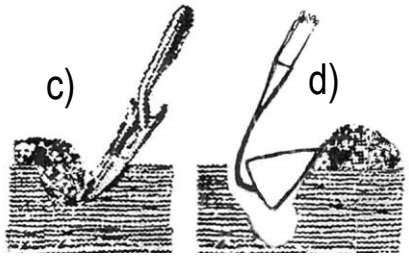
MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

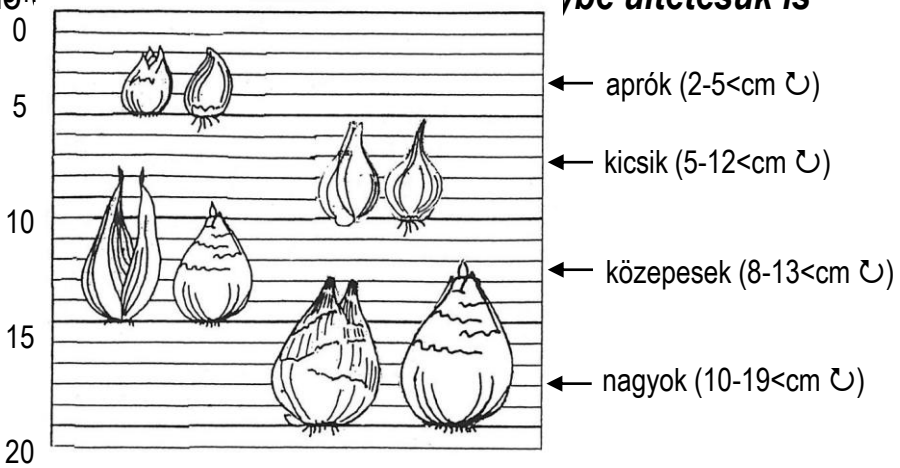

Ültetésre alkalmas nárcisz hagymák egy (a) vagy 2-3 (b) csúcsúak, épek, egészségesek, buroklevelekkel, ún. *hagymahéjjal borítottak*, és ***virágzóképes méretűek***

Telepítő hagymaültetésük helyesen, a ki/választott és ehhez megfelelő állapotú, természetesen már virágzóképes nagyságú, a *kishagymájúak esetében* ***5 cm feletti,*** és a szokásos, illetve *nagy hagymájúak esetében* ***legalább 10 cm körméretű***, és *ép, egészséges*, szaporításból származó, vagy beszerzett – kapott, és akár szárazon *eddig jól tárolt*, netán a már szükségessé vált *átültetéshez nyáron felszedett, egy vagy több* ***hagymájuk 10-15 cm mélyen***, akár *hagymaültetővel* ***elültetése*** lehet.
(Menthetetlenül, az esetleges késlekedésével *arányosan lesznek érzékenyek az elkövetkező télre*.)
Megvalósulhat ez, nárciszokkal virágosítani kívánt, akár kis virágágyás/ok/ban, és kerti, kisebb-nagyobb ***gyep-pázsit felületen***, *foltokban és szegélyben*, sziklakertben is.
Jó komposzt kiszórása utáni, még szükséges ***talajelőkészítést (is) követheti*** ez is.
Előzetesen zsineggel körülhatárolt *tetszetős alakzatba is elültetésre kerülhetnek* a hagymáik.
Elő is rajzolható ***foltokban***, legalább *hármasával-ötösével* ***is ültethetők***.
Egyéb, leginkább hozzájuk illő évelő [illegible] ***ültetésük is beválhat***.

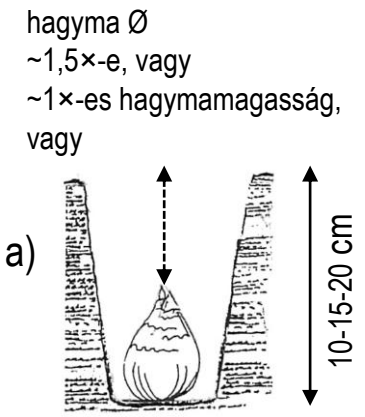

Nárcisz hagymák ültetéséhez is jó kézi szerszámok lehetnek, a *hagymaültető* (a), vagy az *ültetőtölcsér* (b), vagy a széles és lehetőleg méretbeosztásos *ültetőlapát* (c), és a kis *kapa* (d) is

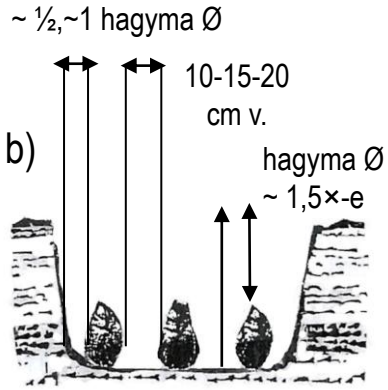

Nárcisz hagymák méretük-nagyságuk szerint lehetséges ültetési mélységei lehetnek ilyenek is

NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

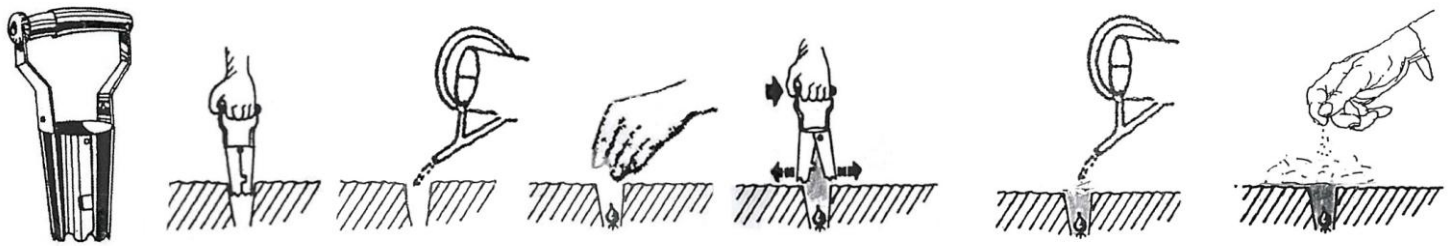
MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Virágzóképes nárcisz hagymák jó ültetési mélysége általában ilyen (is) lehet, *egyedi-egyenkénti* (a) és *csoportosan,* többesével (b) *ültetésükkor is*

Előnyös, legalábbis egyidejű nagy szárazságban, *száraz talaj esetében*, az elkészülő egy vagy több hagyma-***ültetőgödör*** vagy kiásott lyuk, egymagában legalább ***vízzel 2-3× feltöltése is***, a víz jó beivódásáig, és a földje, *átnyirkosítottal* vagy ilyen ***jobb földdel-keverékkel***, esetleg tőzeggel ***elkeverése is***. Aszalódottan *száraz állapotú*, ültetésre szánt nárcisz hagymát, jó gyökeresedésért akár előző éjszaka, ***jó*** akár *fertőtlenítőszeres* ***vízbe is áztatni***.
Ajánlatos lehet a *hagymaültetés utáni alapos* ***beöntözés is,*** ahogy ennek, a szükséges esetben, *ismétlése is*, ***talajtakarás sorrakerülésekor is***, addig, *amíg adódik öntözés nélkül is*, a talaj *gyökeresedésserkentő* nyirkossága.
A ***kesztyűviselés,*** ültetéskor is, ***óvhat*** *a hagymák bőrirritáló nedve ártalmától* is.
(További részletek a 2022. évi ***Őszi kerti tennivalók*** c. szakmai ismertető Ültetések – tavaszi hagymás virágok alcímű részében is.)

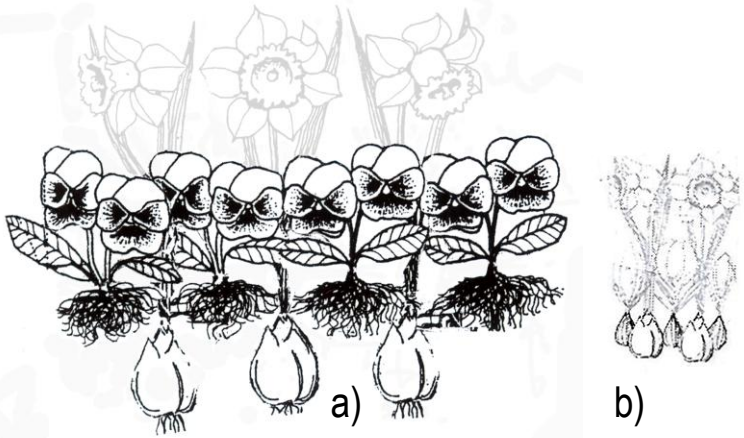
Nárcisz hagyma ültetés műveletei helyesen, *hagymaültetővel,* legalábbis ***száraz*** időjárásban és ilyen talajba ültetéskor, akár kéregapríték 4-5 cm vastag rétegben elterítésével - szórásával megoldott talajtakarással - befejezve

NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

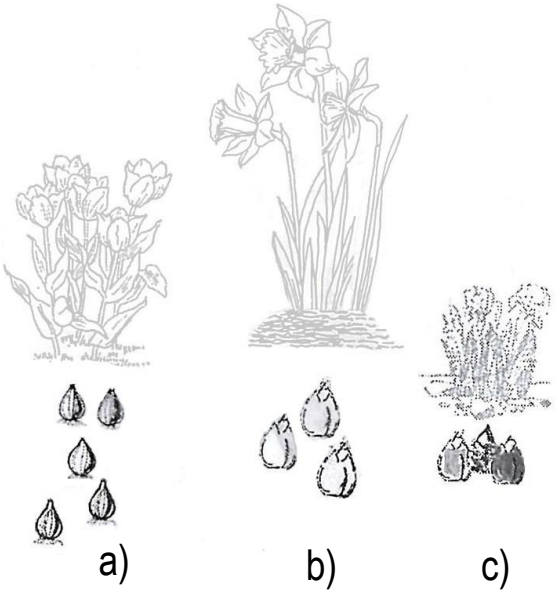
MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Nárcisz hagymák kerti gyep-pázsit felületbe ültetése *nyeles ültető tölcsérrel* így is megoldható. Legalkalmasabb erre a ***fehér nárcisz*** (*Narcissus poeticus*), akárcsak valamelyik változata, ami az így vele virágosított gyepnek-pázsitnak, még kedves rét jelleget is kölcsönözhet

Nárciszhagymák kétszintes ültetései, akár már korábban is, (a) és velük együtt (b) viruló jó társnövényeikkel is, jól beválhat

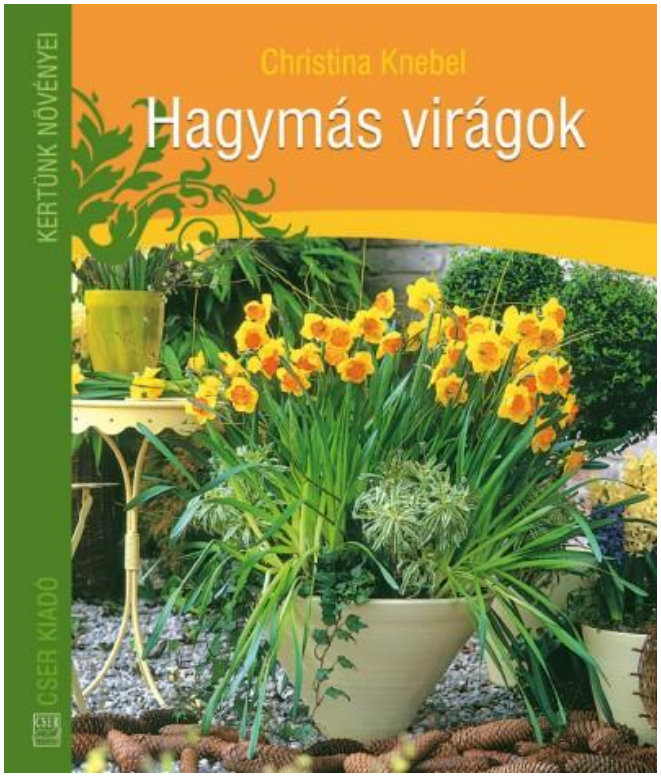

Nárcisz hagymák kerti virágfoltba ültetve tavaszi vagy más virágtársaik virágfoltjai jó szomszédságában lehetnek leginkább virág szín, alak, és még méret szerint is, kontrasztosan is, és látványosan harmonikus is. Mint például a piros ***kerti*** (pompás) ***tulipán*** (a) (*Tulipa gesneriana*.), és sárga vagy fehér ***csupros nárcisz*** (b), (*Narcissus pseudonarcissus*), valamint kék ***recéshagymájú nőszirom*** (c) (*Iris reticulata*) egymás melletti virágfoltjai esetében is

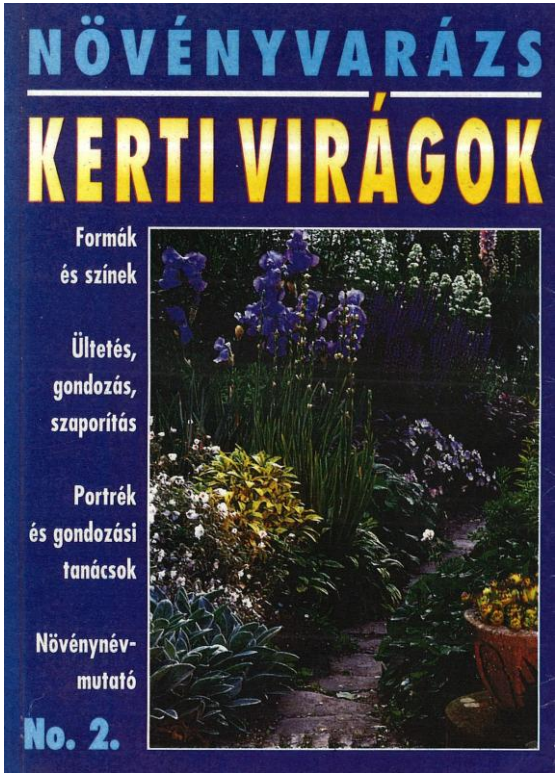
Nárcisz hagymák kertbe ültetési módjai még ezek is lehetnek

NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

AJÁNLHATÓ ÉS FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

NYÁR VÉGÉN ÉS ŐSSZEL ÜLTETHETŐ TAVASSZAL VIRÁGZÓ -TAVASZI- TÉLÁLLÓ HAGYMÁS ÉVELŐ VIRÁGOK, NÁRCISZOK

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!